

На 2 януари бях при баща си в с. Трън. На следващия ден пренесох в Стара Загора с влака една кошница със хляб и свинско месо, за които имах неприятности с един милиционер на гарата в Нова Загора, ~~затворник~~ съм производител-селянин. И двамата ми родители бяха доволни от мене.

Докато бях в Стара Загора спазвах същият дневен режим, като подготвях изпитите по: "Анатомия и физиология на домашните животни", "Обща химия" и "Зоология". Само вечер излизахме на разходка в центъра на града с Тенко/Ст. Симеонов/, който беше първа година студент по медицина. На няколко пъти се събирах и със съучениците от нашият клас в гимназията, които бяха също студенти/Николай Т. Даскалов, Иван Ив. Николов и Енчо К. Стоянов/. Последният беше студент медицина и два дни ми гостува.

По това време Николай Т. Даскалов беше член на Щ на РМС, но в затвора се беше разболял от туберкулоза. На една среща обсядахме престоящата му женидба за съпругата му Захарина, която аз не познавах. Поради боледуването му, го съветвахме да отложи женидбата, докато укрепи здравето си. Той не се съгласи с нашето възражение.

На 1 февруари ~~се въздухах~~ в София, като в квартирата заварих/ завърналият се по-рано Марин. На 5 февруари успях да се явя на изпита по АнATOMия и физиология на домашните животни при проф. П. Петков. Паднаха ми се най-трудните въпроси, но и този изпит успях да ^{го} взема с отличен. Знаех латинските названия на горната челюст малко повече от половината. Ако професора беше изчакал още малко, щеше да разбере това. От този изпит оцених и значението на късмета.

След седмица успях да се вредя и на изпита по химия при проф. Стайков. На въпросите, които ми се паднаха отговорих много добре, но на допълнителните отговорих посредствено.

Затова ми писа тройка. Това наложи да направя известна корекция в системата на подготовката на изпитите. Следващо да залагам повече на знания/над 60 на сто/, отколкото на късмета.

Изпита по зоология взех на извънредна сесия през месец април също с петица. С него приключи изпитите за I-вата година с общ баланс: три петорки, една четворка и една тройка. Остана само изпита по френски език, който като факултативен можеше да се вземе до края на следването. За подготовката му, заверих при преподавателя във филологическият факултет една книжка по зоология на френски език. От нея следващо да преведа 100 страници и да се готвя по него текст.

На 1 март започнахме занятия по Ш-ти семестър. Редовно посещавах лекции и упражнения, като си водех записки, ползвайки стенографията. Беше вече топло и можех да уча в хола, като стриктно спазвах дневният си режим.

От нашият випуск студенти-агрономи бяха отпаднали повече от една четвърт. Групите ни за упражнения бяха с намален състав и от 24 станаха 20. Аз бях отново в последната 20-та група.

Колегите ми вече ме считаха за един от добрите студенти.

Позволих си да разшири връзките си колегите от нашата 20-та група, а така и с някои студенти, мои съученици от гимназията, макар да учат в други факултети. Такива бяха: Христо З. Жеков/биология/, Иван Колев-Шико/геология/, Стоян Ат. Симеонов-Тенков/медицина/. Марин ме запозна и с свои приятели от Карловският край. Станах член на РМС във факултета, като бях избран и за ОСНС-отговорник в нашата 20-та група.

От пролетта на 1946 година, Марин подобри значително снабдяването ни с хранителни продукти. Беше замерил от някъде няколко допълнителни купона и вече не гладувахме. С него продължихме да бягаме крос в неделен ден до Борисовата градина.

Често започнахме да си купуваме вестниците: Работническо дело" и "Стършел". Понякога в неделен ден ходехме на футболен мач или кино, входните билети за които струваха по 100 лева. Аз обаче отбягвах всякакви контакти с момичета, даже и колежки, защото считах, че ще ми пречат да спазвам личният си режим.

Всичко това беше свързано с доста усилия от моя страна и на моменти считах, че трудно ще удържа на този режим до края на следването си. Продължавах да съм пълен въздържател спрям мо алкохола и тютюнопушенето, бях физически здрав и не бях боледувал през първата зима в София, даже от обикновенна настинка.

На 1-ви май - "Празника на труда" и ние студентите участвувахме в Първомайската манифестация. Тази година тя се провеждаше за втори път след 9.IX.1944 година. Участвуваха всички предприятия и учреждения, групирани по квартали. Започна в 10 часа и приключи в 16 часа след обяд. Движеха се от Двореца, покрай Народното събрание, където беше трибуната на представителите на Правителството, след това край Ректората на Орловият мост си разотиваха. Носеха много плакати с лозунги, придружени с духови музика и пеещи песни.

В края на май, приключихме със занятията по W-тия семестър. През този период бях ангажиран по 14-15 часа на денонощи, като останалото време ползвах за сън, гимнастика и храна.

Марин през това време не се мяркаше в квартирата, защото учех някъде с приятели. Само вечер късно се събиражме да спим в хола.

На 16 юни се явих на изпита по "Генетика" при проф. Г. Г. Генчев и го взех с четворка. Бях недоволен, защото бях добре подгoten. На 19 юни се явих по "Земеделска химия" при проф. Цв. Стайков и го взех с отличен. По такъв начин общата ми оце-

нка по "Обща химия" стана четворка. Колегите от нашата 20-та група заговориха, че за мен няма труден изпит.

На 24 юни се явих на предварителното разпознаване на растенията по хербариий, за да бъда допуснат на изпита по "Земеделска ботаника" при проф. Мих. Неделчев. Надцених възможностите на зрителната си памет и направих няколко грешки и асистента ме върна, за да ги донаучава. На следващия ден познах всичките и на 25 юни взех и този изпит с четворка.

След еднодневна почивка, започнах подготовка за изпита по "Почвование" при проф. Ив. Странски. На 1 юли взех и този изпит с четворка, с което изпълних първоначалния си план. Тогава реших да взема до 10 юли още два изпита, което Марин определи като голяма самонадеяност, което най-сетне щяла да ме доведе до "извиване на дъното" / да получа двойка/.

На 5 юли се бях записал късно след обед да се явя на изпита по "Ентомология" при проф. Лазаров. Същият ден от 17,30 часа беше международната среща по футбол между Югославия и България, която се провеждаше на игрище "Юнак". Отивайки на изпита, не можах да удръжа на съблазните викове на многобройната публика и реших да отида на мача. Бях от последните на списъка за изпита и се надявах, че редът ми ще дойде едва към 20.00 часа. Югославия ни победи с 3 : 1. Когато отидох към 19,45 часа пред кабинета на професора, той беше прекратил изпитването и си заминал. На следващия ден отидох и се записах на свободната дата 8 юли, когато бях записан и за изпита по "Земеделска статистика" при проф. д-р А. Ю. Тотев. Сега се очудвам на тази си смелост, която вероятно дължах на пиротехническата си закалка. До 8 юли учих само по "Земеделска статистика" а само вечерта преди изпита прегледах по тетрадката си развитите въпроси по "Ентомология". Марин оцени тези ми действи-

като "дивотии" на "откачен човек". Сутринта в денят на двета изпита ме изпрати с думите: "Ножче, този път поне на единият изпит сигурно ще ти "извият дъното!". Нищо не му отговорих.

До 10,30 часа взех изпита по "Ентомология" с четворка. За половин час се предвиших до ул. "Раковска", факултета по Финанси, където беше кабинета на проф. д-р А. Ю. Тотев. Пред вратата нямаше никога. Реших да почукам и ако е там професора да се запиша за нова дата. Влизайки, го сварих да изпитва последните двама студенти. Обясних му, че сутринта съм получил "разтройство" и затова съм закъснял. Но съм по-добре и го моля, ако може да ме изпита. Провери дали ме има в списъка и се съгласи. Изтеглих си въпросите и ги прегледах, като първоначално не можех нищо да си спомна по тях. Не се впаницих и започвах да слушам отговорите на изпитваните студенти. За около десетина ми нути се завърнах в "Земеделската статистика", прегледах отново въпросите си и успях да подгответя отговорите. И стана "чудото", като и този изпит взех с четворка. Върнах се в нашият факултет да обядвам в стола, завърнах се в квартираната и веднага легнах да почивам, защото едва тогава почувствах голяма отпадна лост. Завърналият се към 21,00 часа Марин ме събуди, за да провери най-сетне дали са ми "Извили дънцето!". Той не приемаше доста време, че и двата изпита съм взел с четворки. Самият аз не можех много точно да определя на какво се дължат успехите в изпитите ми. На добрата подготовка по системата ми или на определен късмет. Едва от 8 месеца бях в София, взех успешно 11 изпита и бях вече в групата на челниците във випуска.

Пред колегите си обяснявах тези резултати с 60 на сто знания и 40 на сто късмет. Те обаче не знаеха за аскетичният ~~настин~~ начин на живот, свързан с прилаганият ми дневен режим.

Доволен от тези резултати, рещих ще имам вече право да

отделям повече време за контакти с приятели и колеги. Участвувах в срещата с колегите-пиротехници, които бяха студенти в София. Присъствуваха около 25 души, между които: Васил Паунов, Ангел Траянов, Ненко Крадлеков, Георги В. Нанев, Камен Йос. Кузев, Крум Илиев, Руси Попов, Никола Иванов, Христо Андонов, а от нашият факултет: Христо Желев, Георги Б. Сотиров и Славчо Хр. Танев.

Поддържах по-близки връзки с братовчед си Иван К. Джуров и приятелката му, а по-късно и съпруга - Тихана.

Малко преди юнската сесия, за няколко дни ми гостува и братовчед ми Васил Кънчев/Боба/, студент финасии във Варна. Беше на волейболен железничарски турнир в София.

От пролетта на 1946 година, почти всеки неделен ден ме пощаваше моят брат, който беше в школата за запасни офицери.

Постепенно разширих дейността си в ОСНС и РМС във факултета. Въпреки това, повечето от приятелите ми и колегите ме считаха за затворен и вманичен в ученето човек. Независимо от това, продължавах стриктно да спазвам личният си дневен режим.

След сесията на 10 юли се завърнах в Стара Загора и докладвах на родителите си за успехите си в изпитите. Доволен баща ми само каза: "Каквото правиш сине, за себе си го правиш!" Грижите им за мен, тогава се свеждаха до изпращането на два колета месечно с хранителни продукти и да плащат на вуйчо Кънчо наема ми от 500 лева. В София разходите си от 5,000 лева месечно поемах напълно сам.

След една седмица почивка, започнах подготовка на останалите ми два изпита: "Фитопатология" и "Земеделско машинознание".

Учех от 5,30 до 12 часа с прекъсване за закуска. След обед почти не четях, а надвечер излизах на сбирки с приятели. Със студентите от града, членове на ОСНС организирахме няколко групи за участие на тържествата на връх Бузлуджа на 1 и 2 ав-

густ. Заедно със съученика ми Иван Николов и братовчед ми Иван Джуров и Тихана се включихме в групата от с. Кирилово. От последните сега си спомням имената на Иван Иванов и Иван Милчев. На 31 юли с влака отидохме в гр. Казанлък и от там в с. Енина, къде то нощувахме при приятели студенти, членове на ОСНС и РМС. Прекарахме една много забавна и приятна вечер. Рано сутринта потеглихме за връх Бузлуджа и за три часа бяхме на върха. Освен радицата си, ми дадоха да нося една ~~едра~~ дина, подарена ни ~~от~~ селото. След тържествата, посетихме всички исторически места. Късно след обед, когато седнахме да обядваме, всички се изненадаха, че аз не консумирям дини, въпреки че от сутринта непрекъснато я мъкнех. Затова, станали прави, всички ми благодариха.

Нощувахме в гората, покрай запалени огньове, като до късно се забавлявахме. На следващия ден сутринта продължихме за връх "Св. Никола". След като обиколихме всички исторически забележителности, ние седем души от групата /4 момчета и три момичета/ по предварителна уговорка още от Стара Загора, продължихме за хижа "Узана". Останалите от групата слязоха в с. Шипка, за да се върнат в Стара Загора. С нас, Иван Николов взе и две свои приятки, които не бяха се подготвили за този поход. Едната от тях беше дъщеря на учителя Първан Заимов, приятел на баща ми.

До вечерта бяхме на хижа "Узана", която се оказа напълно заета от габровски туристи. Наложи се отново да нощуваме в гората, около запалени огньове. На следващия ден се отказахме от предвиждането си през "Равна гора" към хижа "Мазалат", заради споменатите вече две момичета. По историческата Химитлийска пътека, за около 5 часа се съмкнахме в с. Шейново и едва към 19 часа бяхме в гр. Казанлък, пропускайки последният влак за Стара Загора. Понеже същите две момичета бяха без паспорти, наложи се към 22,00 часа да отидем и нощуваме в северният край

на парка "Розариум". Доста мръзнахме, защото не можехме да запалим огън.. На следващият ден се завърнахме в Стара Загора. Заради приятелките на Иван Николов, не можахме да реализираме похода си до връх "Ботев".

До края на август бях подготвил изпитите си, но останах ~~при~~ родителите си до 11 септември. На 10 септември участвувах в референдума за промена на монархиата и обявяване страната за народна република. Над 92 на сто гласуваха за републиката, с кое то беше изпълнен завета на апостола на свободата ~~В.~~ Б.Левски, "За чиста и свята република".

В София заварих дошлият по-рано Марин, който сериозно изоставаше със изпитите си.

На 18 септември се явих на изпита по "Фитопатология" при проф. Ат. Попов, а на 25 септември на този ~~про~~ "Земеделско машинознание" при проф. Борис Илиев, като и двата изпита взех с четворки. С това приключи изпитите за двете години. На 21 септември навърших 22 години, за което баба ми Руска щеше да каже: "Стана коджа момче, ~~айол!~~!"

На 1 октомври започнахме занятията за V-ия семестър. Макар и не отличник, аз бях със сравнително висок успех и в члената група на випуска. Колегите ми ~~ми~~ предписваха всичко на феноменалната ми памет, а не на аскетичният ми личен дневен режим.

Моята майка се беше изпохвалила на всички роднини за успехите ми. Най-много на Вуйчо Кънчо, когато ходела да му плаща наема. Понеже синът му Васко/Бобът/, изоставал с изпитите си във Варна, той решава да го прехвърли при мене в София. Надявал се, че като живеем заедно, ще мога да му повлияя в това отношение.

Той беше много добър младеж, но от много ~~тари~~ се беше ~~п~~разглезил. През септември, моята майка с писмо ми съобщи за това решение на вуйчо. Отговорих й, че съм съгласен, но при положе-

ние, че и Марин остане при нас. Вуйчо се съгласява, тъй като и двамата с Васко следват финансии и ще си помагат. Ставахме трима в хола и аз още по-трудно щях да спазвам личният си режим. Положителното беше само това, че вуйчо щеше да ни осигури отопление. Той нямаше да се съгласи, неговият син да живее "спартански", като нас с Марин. На мен, обаче не ми бяше ясно, по какъв начин ще мога да влияя на Васко.

Малко преди да дойде при нас братовчед ми, бях посетен от синът на учителя Узунов, колега на баща ми в с. Трън. Той пращал на синът си в София, като студент по 10,000 лева месечно.

Като научил от баща ми за моите разходи, настоявал пред синът си да намали изпращаните му пари. Идвайки при нас с Марин, тойзи "синковец" ме обвини в "лъжи" и подвеждане на родителите му. Наложи се доста грубо с Марин да го изгоним. Затова смятах че трудно ще повлияя^u на братовчед си.

В началото на октомври, Васко пристигна при нас. Бяха с Марин трети семестър финансии и почти на еднакво ниво с изпитите. Скоро добре си "паснаха" и станаха добри приятели.

С Васко, отначало спяхме на едно легло, но скоро след това от Стара Загора, вуйчо изпрати ново двойно пружинено легло. Пак спяхме заедно, но се завихахме с отделни юргани и одеала. Снабдиха ни с печка горно горене, както с дърва и въглища. Сега си спомням, как мъкнехме багажите и леглото на братовчед ми със помощта на съучениците ми Иван Колев/Шико/ и Христо З. Жеков/Рикото/, от гарата до квартирата на ръце, за да не плащаме за каруца. Аз трябваше да поема грижата за чистотата в хола и паленето на печката. Сквартирантите рядко ми помогаха.

Наскоро след това, за кратко ни гостува братовчедката ни Мера, за участие в някакъв ученически фестивал в София.

На 27 октомври се проведоха изборите на Велико народно

събрание. При тях борбата се водеше между партиите влизащи в Отечественият фронт/БРП/к/, БЗНС-оранжеви, левите социал-демократи, НС-Звено, и Радикали/д/. Обединената опозиция/ БЗНС-Н. Петков, десните социалдемократи-Пастухов и Лулчев,, монархисти и други/. Студентите, членове на ОСНС подкрепляме Отечественият фронт. Отгласувалите 4,2 miliona duши, близо 3 miliona дадоха вота си за ОФ-то и спечелиха 385 депутатски места. Обединената опозиция спечели 1+2 miliona гласа и набра 99 депутатски места от всичките 500 стотин. С Марин гласувахме за ОФ-то, а Васко за опозицията.

От тази есен, приятелите посещаващи квартираната ни доста се увеличиха. Между тях бяха Ванката и Христо Пеев от Карлово. Последният по-късно, като агроном стана професор. На него Марин беше кумец-кръсник. Ванката следваше инженерство. И двамата свиреха добре на китара и мандолина, и хубаво пееха. Посещаваше ни и калоферецът Христо Сариев, братовчед на пом. командирката ни от Австрия, Дора Сариева. Последната също ни посещаваше, като водеше понякога и сестра си, баскетболиска от "Спартак"-София. Покъсно започнаха да ни посещават и братята Тодор и Христо Маринови от едно карловско село. Тодор следваше медицина и покъсно стана професор, а Христо следваше агрономство. Понякога идваше и пом. командира ни от 2-ро Отнестрелно отделение в Карлово- Егей Попов, работещ тогава в МВР-гр. София. Изваше и Димитър Савов/Милюзина/ от Калофер, студент по право. Постоянни посетители при нас бяха споменатите вече старозагорци: Тенко, Рикито и Шико.

Във факултета в нашата 20-та група дружах със: Петко Маринов, Ганчо К. Марков, Тодор Мутафчийски, Цоньо Цонев, Георги Гелемеров, Христо Методиев и още някои. Всички те обаче не идваха в нашата квартира.

Васко отделно имаше също свои приятели, но от тях само Сашо Сандев, студент по химия по-често ни посещаваше. Като син на бившият собственик на Търговската гимназия в Стара Загора, през декември 1946 година го изключват от университета.

По молба на Васко, Марин и Тодор Маринов, като членове на Централното ръководство на ОСНС, бързо го възстановиха.

От тази есен на 1946/47 година всяка вечер от 19 до 21 часа, квартиратата ни редовно се посещаваше от 8 до 10 души. Пондрълго се задържаха в събота и неделя вечер. Марин, като отговорник на Студенските общежития, а Тодор Маринов на "Студенските столове" към ЦР на ОСНС, ни осигуряваха винаги достатъчно храна. Тя се съхраняваше в един панер, мушнат въгълъ между легата ни. По тази причина, нашата квартира беше наречена от Марин - "Централната бърлога", защото имаше и някои допълнителни "бърлоги" в някои квартири на "карловци". Събираще ги главно храната, основен проблем тогава за всички студенти.

Скоро Марин обяви цялата "тайфа" от приятели за "Международна организация на муфтаджиите" /МАМ/, а участвущите в нея за "Мамаджии". Сбирките в нашата квартира бяха съпроводени с музикални забави и песни, които Марин наричаше "джамбураға". По мое настояване, на тях никога не се ползваше алкохол, но и повечето "мамаджии" нямаха пари за него. Всичко това затрудняваше само вечер, личният ми режим. След сериозен разговор със съквартирантите си рано напролет, "джамбурағата" в делничните дни се ограничила до 21 часа, а само в събота и неделя вечер нямаше ограничения. Това налагаше понякога Марин да урежда допълнителни "джамбураға" в резервните "бърлоги". В тях никога не съм участвувал.

Като създател на МАМ, Марин беше обявен за негов Председател. Като най-добър "мамаджия" - Тенко /Тарапонти/ беше обявен

за "политически секретар". Мен, като поддържащ чистотата и реда за "организационен секретар".

По предложение на Тенко/Тарапонти, започнахме да издаваме ~~стен~~лист "Лапандросус", като орган на МАМ. Художествено аз оформих първият му брой, а Тарапонти написа уводната статия, озаглавена "Вместо програма". Този брой дълго време беше закачен на вътрешната страна на вратата на хола. Издаехме обаче само два броя, защото аз нямах време за повече.

Използването на допълнителните "бърлоги", аз изгубих напълно контрола над съквартирантите си. Понякога се завръща едва сутринта, а Марин изчезваше за по ден-два. Но в събота и неделя, винаги бяха в "централната бърлога".

Положението ни в хола още повече се усложни, когато през зимата от гр. Златоград дойде да живее ^{поне час} баба Елена, майката на бати Борис. Тя се научи почти всяка вечер да идва на "раздумка" при нас, но ми помогаше ~~всич~~ доминството. Веднаж ни разказа, как бати Борис, като малък я попитал, като носи името на царя Борис и той ~~да~~ бил ~~да~~ цар? Това даде повод на Марин, да нарече бати Борис "Крал", кака Желка - "Кралица", а баба Елена - "Кралицата -майка". Скоро цялата ~~тайфа~~ ги наричаше с тези почтени "титли".

С идването на Васко/Бобът/, като собственик на апартамента, рязко се влошиха отношенията ни с кака Дона. Още при първото ни зимуване с нейно съгласие, ^{Мари} Марин се постара да ^и намери квартира, но не успя. Сега с Васко предприеха действия и чрез съответният районен съдия - изпълнител, който им обеща съдействия, едва след 1 март 1947 година. След тази дата ^Н Марин и Васко неоправдано започнаха да тормозят тази жена. На два пъти при нас идва на преговори и синът Й/Димитър Узунов, тогава хорист към радио София, а ^{писач и по-късно} известен оперен певец.

И малко дете, живеел в тясна квартира и не можел да я прибере при себе си. Обещаваше, че ще се постарае да и намери друга квартира. Беше културен човек и ние се постарахме да го разберем. Налагаше се да живеем в апартамента 7 души, което понякога доста усложняваше отношенията ни.

Тази година на 8 декември, празнувахме студенският празник по-спокойно. До 22 часа, ние "мамаджите" бяхме на "джамбура" в Централната бърлога". След това всеки от нас отиде на баловете, организирани по факултетите. След 13 часа всички излязохме на манифестацията по "Царя".

През декември, Правителството проведе обмяна на старите пари с нови лев за лев, като за всеки член от семейството можеха да се обменят до 100 хиляди лева. Обмяната следваше да се проведе в срок от една седмица. Притежаващите над тази сума, налична или във влагове, след изтичане на срока ставаха ненуждна хартия. С тази обмяна, бяха засегнати много богатите и спекулантите от времето на войната. Обикновенните хора, посрещнаха обмяната на парите с одобрение.

По този повод в Кралското семейство /бати Борис и кака Желка/ настъпи голяма тревога. Оказа се, че и тях обмяната ще ги засегне сериозно. Те съхранявали в един сандък в апартамента сума от 1,800,000 лева, събириани да си строят собствено жилище. Заедно с баба Елена можеха да обменят едва 300,000 лева. След няколко дни, споделиха с нас това и ние им обещахме да организираме чрез нашите "мамаджии" обмяната им, който колкото има възможност. Макар и с известно недоверие, бати Борис прие предложението ни и брои на Марин 1,500,000 лева. Ние с Марин организирахме подписка, като срещу подpis на изготвен от мен списък всеки получи сума, която счита, че може да обменени. За два дни бяха обменени и върнати на бати Борис ^{вички}.

ките дадени ни пари . Приемайки новите пари бати Борис се разплака, наричайки ни "златни" момчета. След това до краят на съвместният ни живот, беше готов на всичко за нас. След години си построи апартамент и осинови дете/момче/ и често ни кашеше, когато сме в София да му гостуваме. **Сима** Васко не участва в подписката, защото следващо следващо да помага на семейството си при обмяната на парите.

През тази година в V-тия семестър студентите агрономи изучавахме следните предмети: "Развъждане на домашните животни" при проф. Ст. Куманов, "Градинарство" при проф. Йор. Стоичков, "Земеделска икономика" при проф. П. Кунин, "Лозарство и винарство" при проф. Н. Неделчев, "Обработка на почвата" при проф. Ив. Странски, "Торене на почвата" при проф. Ев. Левенсон, "Екстериор на домашните животни" при доц. П. Иванов, "Еволюция на природата" при проф. Д. Костов, "Цитологична технология" при проф. Г. Генчев, "Земеделска бактериология" при проф. Н. Димов, "Пчеларство" при проф. Лазаров, "Климат на България" при проф. К. Киров и "Отводняване и напояване" при проф. Ив. Вълчев. Аз определено проявях интерес повече към науките свързани с генетиката и селекцията на животните и растенията. При лекциите и практическите занимания, в отделни тетрадки ^{са} подготвях по конспектите за изпити всички въпроси. След това по време на изпитите, по тези тетрадки за няколко дни се подготвях за съответният изпит. Тази система ми осигуряваше сигурно вземане на изпита най-малко с тройка.

На 27 декември приключи V-ият семестър и на 30 декември се прибрах в Стара Загора. Там бях до 10 февруари, където до обед ^{са} подготвях по тетрадките **си** изпитите **да** които считах, че ще трябва да взема най-напред. След обед с Тенко започнахме заедно да се подготвяме и за изпита по френски език. Успях

да преведа изискваниите 100 страници от заверената книга, като се постарах да науча непознаните ми думи и срещаните нө правилни глаголи.

Като член на Градското и Областни ваканционни ръководства на ОСНС, участвах в организирането и провеждането на забави, вечеринки и други, както в града, така и по селата имащи повече студенти. Събраните средства внасяхме в учреденият от нас "Фонд за построяване на почивен студенски дом" на връх Бузлуджа. В него участвуваха и студентите от Казанлъшкият район. В края на месец февруари в този фонд имахме събрана сумата от 1,500,000 лева.

Завръщайки се в София, там заварих двамата си квартири. На поправителната февруарска сесия те бяха взели само един изпит, а по два им бяха "извили дъната". Умуваха до края на сесията, дали да се явят на още един. Бяха взели едва половина от изпитите си, с които следващо да приключат до края на VI-ият си семестър. В противен случай следващо да презаписват съместри. Посрещнаха ме много добре, защото щяло да има кой да им пали печката и да ги събуджа рано, за да учат. Даже ме обвиняваха, че не съм дошел още на 20 януари, за да им осигуря по-добри условия за занимания. Затова аз съм бил виновен ^{при} провала на двата им изпита. Когато обаче на следващия ден им запалих печката и започнах да ги събуджам, те ме обвиниха че съм бил много "жесток" към тях, защото следвало да спят поне до 7,30 часа. Оставих ги да спят и отидох до нашият факултет. Завръщайки се към 11 часа, ги заварих още да спят. Пак бях обвинен, че съм запалил печката и от топлото не могли да се събудят. До края на сесията се отказаха да се явяват на нароченият си изпит.

На 17 февруари 1947 година, ние започнахме VI-ият сeme-

стър. За спазването на личният си режим, имах известни трудности със съквартираните си и ангажиментите си към ОСНС, които се стараех да преодолявам. Доста демобилизиращо ми се отразяваше настъпващата пролет. Нали не бях навършил и 23 години?

На "Джамбурачата", Дора Сариева и Христо Пеев често водеха сестрите си, като довеждаха и едно момиче от Карлово, което пеше много хубаво. Марин и Васко/Боба/, понякога довеждаха и няколко момичета, балерини в Музикалният театър. Бяха се запознали с тях и те ни осигурява билети-гратис за посещения на оперети. Тогава посетихме оперетата "Бедният студент" с участие то на Мими Балканска, която беше пред пенсия. От всички посещаващи ни момичета, най-харесвах Анчето, сестрата на Христо Пеев.

Отделно и баба Елена ме сватосваше за една от студенките, живеещи на етажа под нас в семейство Забунови. Въпреки всичко това, успях да спазвам личният си режим.

От тази зима на 1946/47 година установих по-близки отношения с колегата си пиротехник и стар приятел Ангел Трайнов/Шута/. Беше студент по право и работеше като разпоредител в Народният театър. Чрез него, често посещавахме "гратис" театър, като аз предпочитах оперите. Тогава слушах оперите "Дама пика" и "Евгений Онегин" от П. Ил. Чайковски, "Тоска" от Пучини, "Кармен" от Бизе и няколко от най-известните ~~на~~ Верди.

До края на следването си, често ходех сам на тези спектакли, като отбягвах компанията на приятелите си, които често заспиваха на представленията. Само Марин беше по-добър музикант. Свирише на китара, но повече му се нравеше "чалгъче". Веднаж му изтъкнах на едно съвместно посещение на опера, че вече разбира от музика. Биден, в своят си стил ми каза: "Ти пък Ножче, откога започна да разбираш много от опери и оперети, с твоите селски науки?" Отделно за Тенко, той твърдеше, че е "музикален

инвалид", макар често да ни придръжаваше.

През месец март се наложи отново да водя сериозен разговор със съквартираните си, за ограничаване посещенията на "мамаджите" в нашата квартира. Нали наближаваше следващата изпитна сесия. Макар по този повод Марин да ме нарече "евнух" пропиляващ младините си, с Васко приеха приеха предложениета ми. В неделни дни за кратко се допушжа гладните "мамаджии" до панера с хранителните продукти, а "джамбурутата" се провеждаха само в събота и неделя.

От началото на март спряхме да палим печката. Наскоро след това, при едно от редовните ми къпания в неделен ден в кварталната баня на Лозенец, се разболях за пръв път от ангина със симптоми на хрема. Всичко премина за няколко дни, но сутрин започнах да се събуждам със силно главоболие в долната част на челото.

Обикновенно, докато бях на лекции, към 9,30 часа болките спираха, но сутрин отново силно ме болеше главата. Започнах да се чувствам постоянно уморен и отпаднал, което ме принуди да ограничавам много спортивните си занимания, както и участието си в надвечер в организираните от Васко/Бобът/ волейболни мачове на площадката до съседния блок.

В началото на април бях принуден да посетя Студенската Поликлиника на ул. "Кракра". Там установиха силно възпаление на фронталните ми синузити, заболяване което за пръв път чувах в живота си. Предписаха ми лечение с физиотерапия, съчетано с пункции за почистване на натрупаните гнойни секреции. Дадоха ми 20 дни отпуска по болест, за да се лекувам. Бях отчаян, защото заболяването можеше да провали напълно плановете ми за ускореното завършване на следването ми.

Веднага писах на майка си. Тя урежда лечението ми при д-р Ст. Бакалов, специалист по уши, нос и гърло и аз отидох в

Стара Загора. Там бях отново прегледан и д-р Бакалов ^{което} ~~уреди~~ лечението ми в Старозагорската болница. Всеки ден ходех на физиотерапия/нагревки/ в болницата, след които д-р Бакалов ми правеше доста болезнените пункции. Едва след 8-мата процедура, ~~престана~~ при пункциите да изтича гной и кръв ~~от~~ ^{ноз} дрите ми, а с това и болките в челото. След 15-та процедура бях преустановени тези ~~пункции~~. Д-р Бакалов ми препоръчаше през октомври отново да проведа 10 броя нагревки без пункции за предотвратяване ново възпаление през зимата.

В края на април се завърнах в София. Наложих си още по-строг дневен режим, за да мога да наваксам изоставането.

Докато съм отсъствувал, в квартирата всяка вечер се устроивали "джамбурета", като музикалните инструменти били увеличени с още една китара и една мандолина. Организирали се и турири на шах и белот. Никой не мислел за наближаващата изпит-на сесия. За една седмица, по мое настояване беше възстановен старият порядък в квартирата, за което ми съдействуваха двамата ми съквартирани.

След участието си в Първомайската манифестация, от 3 май отново бях редовно на лекции и упражнения във факултета. Посещавах и трите кръжока, в които се бях записал преди заболяването, както и в курса по английски език. Скоро се принудих да изоставя последният, както и кръжоците по: "Развъждане на домашните животни" и "Изкуственото осеменяване". Продължих само участието си в кръжока по "Еволюция и селекция" при проф. Д. Костов.

Често с тревога се събуждах сутрин, да не се възстановят болките ми в членото, но за щастие нямаше такива. Налагаше се през юнската сесия да взема максимален брой изпити, защото като активист на ОСНС и членник в изпитите, бях определен да бъ-

да бригадир през лятото на националните строителни обекти.

С това се ограничаваше и времето ми за подготовка на изпитите за септемврийската сесия.

Наложи се да прилагам още по-стриктно личният си режим.

В връзка с това Марин коментираше, че наново съм "откачили", а Васко^{ре} малко ме познавал. Той също правеша опити да прилага^т поне отчасти моят режим. Направиха опит да лягат заедно с мен в 22,30 часа и да стават сутрин в 5 часа, като аз следваше да ги събудям. ^{Пр}ата сутрин Марин протестираше, че много грубо съм го бутал, за да го събудя. На следващата сутрин поставих будилника до главата му, за да го събуди "по-нежно", но той с удар го накара да замълкне. Отказах се да ги будя, но тогава ме обвиниха, че не съм им бил приятел. Опитаха се да учат заедно с мен вечер, но скоро заспиваха с отворени учебници. Сядаха на колене до леглата, с бобчета под колената си и така четяха, за да не заспиват. И в тези пози, отново заспиваха. Боба се отказа от тези "инквизиционни" методи на Марин, заявявайки, че и двамата сме "откачили".

Докато съм отсъствувал през месец април, те започнали да действуват отново за изваждане кака Дона от апартамента. Срещали се със синът й, викали комисия от съда и накрая се скарват с нея. След завръщането ми, ми предупредиха да не разговарям и аз с нея. Съвместно с "Кралското семейство" решават да я подложат на постоянен тормоз, за да я принудят да се премести в друга квартира.

Една вечер, тъкмо бяхме седнали да учим, когато към 20 часа тя си дойде. Влезе набързо нещо в стаята си и веднага излезе. Марин, който беше седнал на масата, най-близо до вратата на стаята й, забелязва, че е забравила ключа на вратата си. Освен с него, тя заключваше и с един допълнителен катинар.

Марин провери дали е заключила и със забравеният ключ и го прибра. Сподели гласно, дали да го мушне под вратата ѝ или да го скрие някъде, за да помисли че го е загубила. Поогледа се и мушна ключа в отвора на стената за тръбите на печката за отопление и го запуши с вестници. След това продължихме да учим. Към 22,30 часа си легнахме да спим. Кака Дона към 23,30 часа се върна. Отключи веригата с катинара и дълго рови за другия си ключ. След това отново заключи с катинара и излезе. Скоро след това бяхме заспали дълбоко, когато към 2 часа ни събудиха двама милиционери, придружени от кака Дона. ^{Сдият} от тях, майор ни нареди да станем и се наредим до стената в хола

Двамата с Васко веднага изпълнихме нареддането му, но Марин не стана. Той започна високо да протестира, че без заповед нахуват в стаята на "народни" студенти, за което носят отговорност. Въпреки това и него дигнаха и изправиха до нас. През това време, кака Дона откри ^в катинара и обясни на майора, че вероятно е забравила другия ключ на вратата. Ние сме го видели, заключили с него и сме го прибрали. Вероятно сме го скрили или мушнали под вратата на стаята. Майора разби бравата на вратата и я отвори, но не намери ключа. Интересно щеше да е положението ни, ако Марин беше мушнал ключа под вратата. По това време, Васко, като много уплашен, поиска да отиде до тоалетната, но не му разрешиха. Марин продължаваше да протестира и иска заповед от майора за нахуването им в апартамента през нощта. Нямайки такава, той ги обвини в превишаване на правата си, подведени от една жена, която вероятно е загубила своят ключ. По уплашен майора започна да се извинява, особено след като Марин му показва документ, че е член на Централното ръководство на ОСНС. Марин настоя да принудят кака Дона да ни се извини, а като безполезна на обществото да се изсели

от София. На нас с Васко разрешиха да си легнем, а Марин с милиционерите и кака Дона отидаха в Районното управление на МВР, за да направят протокол по случилото се. След един час Марин се завърна недоволен, защото в протокола не вписали, че кака Дона следва да се изсели от София.

На следващият ден, кака Дона смени бравата на врата си. Опита се да ни се извини, но ние не приехме извинението й.

На 23 май бях за два дни в Стара Загора, където участвувах в първата среща на випуск 1942 година на Старозагорската мъжка гимназия "Иван М. Вазов". Като абитуренти си бяхме обещали да се събираме на 24 май всеки 5 години. Аз бях поел задължението да осигура присъствието на съучениците си, които са студенти в София. От завършилите през 1942 година 250 души, присъствуваха над 200. От нашият VIII-ми "Г" полукласически клас отсъствуваше само Антон Колев от с. Черково, починал от заболяване като войник. ~~Над~~ 12 души от класа бяха студенти по медицина, ^а ~~и~~ ^{помощни} от останалите студенти по различни специалности. Двама бяха завършили железопътното училище и един ^{беше} ^{беше} волнонаемен учител. Само трима не бяха служили войници, като двамата от тях бяха политзатворници, а единият по здравословни причини. Всички участвувахме в ученическата манифестация, начело на колоната на нашата гимназия. Вечерта си устроихме банкет със забава, като на раздяла си обещахме да се съберем отново след 5 години.

Преди започване на сесията на 10 юни, успях да се ~~заяви~~ и взема изпитите си с четворки по: "Развъждане на домашните животни" при проф. Ст. Куманов и "Екстериор" при доц. П. Иванов.

До 15 юни също с четворки взех изпитите по: "Цитологична технология" при проф. Г. Генчев и "Теоритични основи на селекцията при проф. Д. Костов. До 25 юни, пак с четворки взех изпи-

взех и изпитите по: "Обработка на почвата" при проф. Ив. Странски и "Земеделски мелиорации" при инж. Д. Вълчев. Бях се подготвил да се явя на още изпити, но на 1 юли трябваше да замина бригадир. Бях доволен, че въпреки боледуването си взех шест изпита без да допусна тройка.

По същото време Васко/Бобът/ обяви, че ще се жени за приятелката си Ганка, с която ни беше запознал още през есента. Беше станал вратар на ФК "Локомотив"-Ст-Загора, често отсъствуваше от София и не ~~мислеше~~ за изпити. Понякога довеждаше футболисти да ношуват при нас. От тях сега си спомням Томито/Стефанов/ по-късно известен играч на ЦСКА.

Не можах да повлияя на Бобът за успех в следването, но той ми повлия да стана по-активен спортист.

От всички "мамаджии"-студенти, само аз отивах бригадир. Ние, членовете на ОСНС от нашата 20-та група, които отивахме бригадири, щяхме да сме заедно, на един обект, за строителството на линията "Перник-Волуяк." На гарата в София дойдоха да ме изпратят всички "Мамаджии". От гара Волуяк се предвишихме пеш до обекта "Зли дол", където останаха 350 души студенти, предимно от нашият агрономически факултет и младежи от полувисшият земеделски институт-гр. Пазарджик. На следващият ден, нас 80 души/агрономи и 20 души богослови/ ни прехвърлиха през лагерите: "Златуша" и "Делян", на обекта "Пенчов мост". Там бяхме настанени в две бараки по 40 души. Аз бях в бараката заедно с 20-те богослови. Между тях имаше и няколко млади свещеници.

Още същият ден ни раздадоха работните облекла и ни изведоха да работим на изкопа на хълма "Вариантата". От нас отделиха 11 души за бараминисти/каменари/, с отговорник Ганчо Марков. С нас бараминистите бяха и приятелите ми: Петко Маринов, Димо Минев, Илия Райнов, Христо Цанков и Иван Чолашки. Снабдени с

железни лостове, дълги длета/барамини/ и тежки чукове, пробивахме в скалите кръгли и дълбоки дупки. В тях се зареждаше експлозив, който се взривяваше в промеждутька, когато на обекта нямаше работещи бригадири. Затова ние работехме преди смяната на нашите колеги. Подготвяхме за тях достатъчно дупки в скалите, които взривени им осигуряваха достатъчно скална маса за извозване с вагонетките до насипа над моста. Нашите успешни действия, гарантираше изпълнението на нормите им. Ганчо Марков ни обучи, как най-успешно да работим с лостовете и барамините. Като политзатворник, той доста време беше работил на каменна кариера. След седмица ни докараха компресор с въздушни чукове, с което значително се увеличи ефективността на нашата работа.

Обекта "Пенчов мост" беше разположен между два големи хълма и дълбоко дере между тях, по което течеше малка рекичка. През хълмовете се прокопаваха дълбоки проходи за бъдещата железопътна линия. Скалната маса от тях се извозваше и насипваше върху излитият вече бетонен мост над рекичката. Продълт през източният хълм се нарича "Вариантата", а този през западният хълм "Нормалата". Насипът между хълмовете, по който следваше да мине линията беше висок 87 и дълъг 130 метра.

На вторият ден от пристигането ни на обекта, ни вдигнаха внезапно по тревога и отведоха на лагер "Делян". На малката рекичка там имаше направена дървена скеля, за изливане бетонен мост. На този обект работеха момчета и момичета, бригадири от Карнобатската гимназия. През тази нощ, там се излива много проливен дъжд и работещата на електрическо осветление смяна бригадири се покачват по скелето, за да се предпазят от дъжда. Рекичката преиздига изведенаж доста мощно, влачейки дървета и камънци. Част от скелето се срутва и над двадесет бригади-

ри и бригадирки попадат в буйните води. Удряни от дърветата и каманациите, повече от тях започват да се давят. Няколко от по-силните момчета успели да извадят част от давящите се. Макар буйно течащата вода да не е дълбока, силното течение повлича изпадналите в шок бригадирки. Когато ние пристигнахме бяха извадени вече 7 трупа на удавените, от които повечето бяха на момичета. До сутринта по течението открихме още четири трупа.

Наредените 11 трупа на млади момчета и момичета доста сериозно ме разстрои. Непредвидливостта на ръководителите на обекта и опитните работници-куфраджисти доведоха до това голямо нещастие. Тези бригадирки вградиха имената си в новата железопътна линия "Перник - Волуяк". Това обаче никога нямаше да бъде утеша за тяхните родители и близки.

На десетия ден от бригадирството ми, научавайки за ~~пират~~ техническата ми специалност, ръководството на "Вариантата" ми възложи зареждането и взривяването на подготвените дупки от бараминистите от всяка смяна. Това не ми създаваше особенни затруднения, но аз поставих някои по-специални изисквания ~~към~~ ^{за} тях, ~~за~~ изготвените дупки. При взривявянето, прикрит зад прикрепена вагонетка, боях взривовете, а след това проверявах за неразриви и ако всичко е наред, разрешавах идването на следващата група бригадирки на обекта.

Големият наклон от обектите към насипа, често беше причина за изпуштане по него на натоварени вагонетки, въпреки използваните дървени лостове за спирачки на колелата им. Често такива изпуснати по наклона вагонетки, ставаха причина за нараняване на бригадирки. На една от ~~снимките~~ ми от това време, колегата Петко Маринов е с бинтован крак от такова нараняване. Това наложи, за водачи на натоварените вагонетки, да се поставят най-здравите и силни бригадирки. Такъв от нашата ба-

беше
рака **братец** Асен, който беше и организатор на певческата група в която участвувах и аз. Често забавлявахме с нашите шлагери ни, комични и църковни песни не само нашата барака, но и целият лагер, който беше и международен. В него имаше групи от Югославия, Унгария, Полша, Швейцария и Албания. Ще предам дословно текста на двете най-известни тогава бригадирски песни:

1.- Бригадирски марш.

Ний бригадирски сме млади, творци на стопанският фронт.

С кирки в ръцете си здрави, ний строим за нашият народ.

Припев: Марш напред, тръба зове ни, ставайте другари?

Нов живот ще закипи, ний ще сме творци! 32

Дошли със съзнанието твърдо, Републиката млада да градим,

Градим младежкото единство и спояваме нашата съдба.

Припев: Марш напред..... /2/

Родени във фашиско робство, израстнали в суровата борба,

Младежката линия бързо, обещаваме да построим.

Припев: Марш напред..... /2/

2.- Бригадирски марш за "Пенчов мост".

Творци за нов живот сме ний калени,

Народната Република градим.

Рушим скалите, пробиваме тунели,

И язовири, пътища строим.

Припев: Удри, разбивай скалите твърди,

Гради, създавай новият живот.

И учи се от словата мъдри,

На другаря Георги Димитров.

В бригадата сме млади бригадирши

Във всеки път на родната страна.

Единни в труд, засмени бодри песни,

Заедно към победата вървим.

Припев: Удри,..... /2/

Тук утре мощни влакове ще минат,

Юзините ще пръскат светлина,

И "Пенчов мост" ще бъде наша гордост,

На линията "Перник - Волуяк".

Припев: Удри, разбивайте..... /2/.

автор на
ръкописа

Заедно с отец Асен и някои от христите, имам съхранена снимка, направена на фон на насипа на обекта.

По време на бригадата, нашата студенска чета си позволява често да критикува организацията на работата на обекта. За това обвинявали ~~нас~~ ^{чедоброта} личността на взаимодействие между техническите му ръводители и тези на бригадирите. Това водеше до пилеене на излишно време и труд, а така също и до излишни материални разходи. Съществуваха и противоречия между отделните чети. В една от тях беше и дъщерята на Кимон Георгиев, за която бяха създадени специални битови условия. Най-големите критики бяха ~~на~~ нашите студенти-агрономи. Всички обаче бяхме убедени, че бригадирското движение е добра школа за младежите/гимназисти и студенти/, особено за неслужилите войници.

На 31 юли предадохме обекта на следващата смяна бригадири и на 1 август се завърнахме в София. Аз веднага заминах за Стара Загора.

До 21 август стриктно спазвах личният си дневен режим и подготвях останалите си изпити. Съгласно предварителната уговорка с Марин ^{заседче} Ус обратовчедката си Мера, на 22 август заминахме за Карлово, екипирани за туризъм из Стара планина. С Марин и Иван Загорски излязохме същият ден на хижа "Хубавец", а нощувахме на хижа "Васил Левски". На следващият ден за 4 часа, по западното било на планината се изкачихме на връх "Ботев". След кратка почивка през "Пряспата" и покрай "Пръскалото" се съмняхме на хижа "Рай". Починахме по-дълго и покрай северната част

на "Джандема" излязохме на кръстовището по пътя за "Видима" и до вечерта се завърнахме на хижа "В. Левски", където нощувахме. Мера достойно издържа този дълъг и труден преход. На 25 август слязохме в Карлово, починахме в Маринови и до вечерта с влака се завърнахме в Стара Загора. От 26 август отново започнах на уча по изпитите си. През това време по препоръка на д-р Ст. Бакалов направих десет нагревки в държавната болница на синузитите си.

На 11 и 12 септември бях в с. Трън при баща си. По ~~попърчен~~ ние на проф. Ив. Странски направих скица-опис на землището на селото по общинският кадастрър. Със съдействие на няколко от добрите стопани, направих описание на местностите и качеството на земята в тях. Извърших и пълен опис на съществуващите тогава отделни ниви със собствениците им и декарите стопанисвани земя от тях. Вероятно на базата на тези данни проф. Ив. Странски по-късно е правил някакви разработки.

Докато бях при родителите си, станах свидетел на доста сериозен между тях разговор, по повод лошото икономическо състояние на семейството ни. Като учител в с. Трън, повечето време ~~бях~~ ^{ми} бях сам на село, а майка ми, като пенсионерка по болест рядко ходеше при него. Аз като студент, а брат ми като войник, с нищо не можехме да им помагаме. По повод този тежен разговор, доста разстроен съм записал в една тетрадка ~~дата~~ интересни мои разсъждения. Обобщени те се ~~свеждат~~ до следното:

"Често определени обстоятелства могат да разколебаят вярата на всеки човек в доброто и всичко му се вижда мрачно и безперспективно. Независимо от това обаче, той следва да вярва във възможностите си и да гледа оптимистично на бъдещето. Така по-лесно ще преодолява трудностите. Едни хора вярват в някакво висше същество /Бог, Аллах и други/ и въз основа на това си

изграждат определени норми на живот, търсейки често помощ от това висше същество. Други се отдават на любовни похождения и други удоволствия, което ги докликава до обикновенните животни. Трети обаче се борят упорито с действителността, стрелят се да я променят, с цел създаване на една социално по справедливи и културни отношения и условия на живот. За целта те си изграждат, освен реалистични теории и обосновки, които е много трудно да реализират. Между третите, често се вмъкват личностите, смятани за по-умни от останалите и предопределенi да ги ръководят. Чрез известна демагогия и злоупотреба с тези добри идеи и теории, те застават начело на големи групи хора, а понякога и държави, като ги използват за реализация на егоистичните си цели и стават причина за разочарование на тези, които им вярвали. Към третата група спадат и идеалистите, които вярват в доброто и се стремят постоянно да го реализират в живота, въпреки че са принудени постоянно да понасят капризите на действителността. Към тях се отнасят и искренно вярващите в различните религии. Накрая посочвам, че и за мен не винаги ми е било ясно, към какво се стремя в живота си, макар да съм имал за пример идеите и стремежите на баща си, както и прочетеното от книгите в неговата библиотека. Пример за мене бяха и героите от освободителните, революционните и религиозните борби на различните народи. Посочвам, че ще се стремя да подражавам доколкото мога на борците за правдата и социалната справедливост и че в живота си до тогава съм се старал да бъда честен с справедлив

Смятал съм обаче, че в живота си имам да се уча още твърдо много. Накрая завършвам тези си разсъждения със стих, от автор чието име не съм записал. Стихът е следният: "Скрий свойта мъка в душата и пред други сълзи ти не лей. И ако можеш смей"

се на ~~д~~ тълпата, за да не може тя да ти ^{са} смей?"

На 19 септември се завърнах в София. Преди това разбрах от майка си, че Васко/Бобът/ след като се оженил, преустановил следването си.

Марин се беше завърнал доста по-рано и започнал работа като диспечер в редакцията на вестник "Работническо дело". Аз следваше да го събуждам в 4,15 часа, за да бъде в 5,00 часа на работа. След като разпределеше и изпратеше вестника по ~~направления~~, от 9,00 часа беше свободен.

На 25 септември взех изпита по "Лозарство и винарство" при проф. Н. Неделчев, а на 1 октомври по "Торене на почвата" при проф. Ив. Странски, като и по двата изпита получих четворки. Едва след това си спомних, че ми беше минал 23-тият рожден ден.

Споделих с Марин този факт, той ми каза::: "А бе магаре, как няма да го забравиш, като си се побържал от учение? Ще поумнееш, едва когато си вече старец!"

На 5 октомври започнахме занятията за VII-ият семестър. Същият ден в София ми гостува братовчедката Мера, по случай празника на физкултурата. Няколко дни след нея ми гостува с двама свои колеги-летци, Динко, съпругът на сестрата на кака Желка, Мичето. При разговора с него се изясни, че със самолета "Юнкерс" през август 1945 година, идвал при нас с Марин в Австрия. Съвсем случайно не сме се срещнали.

На извънредна изпитна сесия за нас бригадирите, взех последователно от 20 до 30 октомври изпитите: с петица по "Хранение на домашните животни" при проф. Ст. Куманов и с четворки по "Земеделска икономика" при проф. П. Кунин и по "Земеделска бактериология" при проф. Н. Димов. По този начин за февруарската сесия ми остана само изпита по "Градинарство".

На 20 декември приключихме занятията по VII-ият семестър

На 28 декември се явих и взех с петица изпита по "Птице-
въдство" при доц. Р. Балевска. Васко Бобът го нямаше и имах дос-
та по-добри условия за учене. Освен това, сутрин Марин беше на
работа, а баба Елена се отиде в Златоград. Липсата на отопле-
ние ограничи значително "джамбуретата" в хола. Сутрин винаги
можех да уча до 7 часа, а вечер, след като Марин си легнеше ра-
рано да спи, аз учех до късно, завит в леглото. Посещенията на
гладните "мамаджии" беше винаги в границите от 19 до 20 часа.

Едва през декември, поради ниските температури вече не можех
да уча в квартиратата. ~~Тогава~~ Христо Сариев, чрез свой роднина, на-
чалник на охраната на бившият дворец, тогава седалище на Минис-
терският съвет, ни уреди да ходим в него на топло от 19 часа.

Самият Христо ходеше често да нощува там "нелегално". Обикно-
венно там предстояхме с Марин до 22 часа. Парола, за да ни пушга-
охраната беше: "Търсим графа", което беше прякора на Сариев.

Докато аз учех, Марин шеташе из мазетата на двореца. Там беше
открил в няколко сандъка, изпращани по различни поводи честит-
ки на цар Борис III. Отделил беше доста, изпращани от ~~и~~ познати
му карловци, които след 9-ти септември 1944 година били стана-
ли членове на ВКП. Предлагаше ми и аз да търся такива старозаг-
орци. Към 22,30 часа се завръщахме да спим в хола.

Сутрин след като изпращах в 4,30 часа Марин на работа, въпре-
ки студа, облечен в зимни дрехи, увит с одеала и с каскет на ~~и~~
главата, четях до 7 часа и след това отивах на лекции.

Студенският празник празнувахме в една от "мамските бърлоги"
имащи отопление. Там за пръв път изпълнихме хорово "мамезата",
химна на "Мамаджите". Автор на текста беше Тенко/Тарапонти/^и,
а на мелодията ние двамата с Ванката. Същата вечер Марин и Тен-
ко, солидно пийнали изпълниха специално "Джамбура", наречено от
Марин - "Папалеза".

През декември всички младежки организации, продължаващи
Правителството на ОФ бяха обединени в Съюз на народната мла-
деж/СНМ/. Събраните от временното ~~окръжно~~^{съми} ръководство на ОСНС
в Стара Загора, за строителство на студенски почивен дом на
връх "Бузлуджа", преминаха към СНМ-гр. Стара Загора и тази наша
инициатива беше забравена.

На 23 декември 1947 година Правителството проведе национа-
лизацията на всички частни предприятия в страната, а от 5 ма-
тически 1948 година и на по-голямата частна собственост, предимно жи-
лища.

Няколко дни преди това, получих писмо от брат^{си}, който дослужи-
ваше военната си служба, като фетфебел-школник в поделението
намиращо се в гр. Момчилград. С него ми съобщаваше, че се е сго-
дил за някакво момче, железничарска щерка. Била според него
"доста тъст кокал". Беше забравил обаче, че е без професия,
на 21 години и най-малко женидба му беше необходима, предвид
икономическото положение на семейството ни. Когато съобщил
на баща ми, той не одобрил женидбата. С писмото ме молеше
да му съдействувам, нашият баща да приеме женидбата. Отго-
ворих му, че и аз не одобрявам неразумните му действия, но ще
разговарям с баща си, когато се завърна в Стара Загора.

Завръщайки се на 29 декември в Стара Загора, заварих баща
си назначен за директор на национализираната гипсова фаб-
рика в Раднево, дотогава собственост на братя Делийски. Вуй-
чо Кольо^{пък} беше назначен за директор на фабрика "Прогрес", чи-
ито бивш съсобственик беше брат му вуйчо Кънчо. Това ~~влоши~~
близките им братски отношения.

В града заварих само майка си. Тя беше научила от съшкол-
ника на брат^{ми}, че годежа е станал принудително, след солидно
напиване на Жоро в дома на годеницата. На баща ми, моет брат

изпраща телеграма: "Сгодих се! Отговорете, приемате ли ме с годищата?" На това, баща ми правилно отговаря: "Не те приемам!"

След уволнението си от редовната военна служба, брат ми не си намира работа в гр. Момчилград и пише писмото си до мене.

На 30 декември отидох при баща си в Раднево и водех доста труден разговор с него. Следваше да го убеждавам в нещо, в което и аз не съм убеден. Накрая обеща да ми даде отговор след Нова година. Заедно с него, на 31 декември отидохме при майка ми в Стара Загора, където посрещнахме тримата Новата 1948 година.

Преди да се върне в Раднево, даде съгласието си да премем моят брат с годеницата му. Писах писмо на брат си и той със Златка, на 10 януари пристигна в Стара Загора. Тя се оказа пристоватичко и със средна красота момиче. На 14 януари склучиха граждански брак при много скромна обстановка, като обиденият ми баща не присъствува. На 18 януари младото семейство се завърна в Момчилград, където родителите на Златка обещавали, че ще устроят брат ми на работа.

По тази наивна женидба на брат ми, изгубих около 20 дни и едва от 19 януари започна да чета за изпита си по "Градинарство".

На 30 януари се завърнах в София, където въпреки обещанията си Марин, не беше осигурил дърва за печката. Това ми създаде трудности за подготовка на изпита. Въпреки това на 9 февруари се явих на изпита по "Градинарство" при проф. Стоичков. На изпита глъните въпроси отговорих много добре, но професора ми зададе няколко допълнителни въпроса, на един от които направих "засечка". Тогава, той ми каза, че няма да ми пише бележка, да почета още и отново се явя, тъй като заслужавам по-висока оценка. Той имаше такава практика при изпитите си. За пръв път "шанса" ми изневери. Само Марин беше доволен, защото и на мен "извили дъно".

то" най-после.

На 10 февруари започнах последният VIII-ми семестър от следването ми. Имах още 8 месеца да определеният от мене срок за завършване висшето си образование. Надявах се, че ще успея, защото и синузита ми не беше се "обаждал". Продължих да прилагам личният си режим и начина на подготовка за следващите изпити. Всяка вечер от 19,30 до 21,30 часа в хола с Тевко се подготвяхме и за изпита по френски език. От средата на февруари в хола вече имахме отопление. Започнах да работя и по дипломната си работа на тема: "Влияние на къртичините за подобрение структурата на ченоzem-смолниците в Софийското поле." Тази тема ни възложи проф. Ив. Странски с колегата Васил Грозев. Последният беше от с. Кара Михал, Исперихско. Живееше в квартал "Лозенец", запознахме се в стола на нашият факултет и от есента на 1947 година станахме добри приятели. Бяхме заедно и в кръжока по "Генетика и селекция" при проф. Д. Костов. Васката имаше повече склонност към растениевъдство, а аз към животновъдството. Приятелските ни отношения се затвърдиха и с общата дипломна работа. През есента на 1947 и пролетта на 1948 година посетихме землищата на няколко селища покрай София, посочени ни от проф. Странски. Не очаквах, че угарите и лиладите са толкова наситени с къртичици. От съхраните данни, по указания на професора с Васката разработихме две дипломни работи. Това беше и моята първа в живота ми изследователска дейност, с която по-късно ми се наложи да се занимавам.

През месец февруари, със завършване семейството на брат ми в Стара Загора, икономическото състояние на фамилията ни доста се влошава. Баща ми следва да поеме издръжката на брат ми и неговата съпруга. Те остават в града да живеят в нашата къща, а майка ми, с баща ми се настаняват да живеят в една

стая в Гипсовата фабрика. Затова моята майка ме информира с писмо от 24 февруари.

От пролетта на 1948 година, Министерство на земеделието активизира дейността си за създаване на Трудово-кооперативни земеделски стопанства/ТКЗС/, по подобие на съществуващите няколко у нас от преди 9.IX.1944 година. Финансово, те се подпомагаха от съществуващите по селата кредитни кооперации. От държавните фондови земи се създават и доста нови Държавни земеделски стопанства/ДЗС/. За всички тях бяха необходими специалисти, предимно агрономи. Предстоеше и комасация на земята, за да могат да се обработват ~~не~~ земи с машини. Този процес беше започнал още през 1935 година и се провеждаше с помощта на Кредитните кооперации. В лекциите си по "Организация на земеделието" проф. К. Калчев винаги ни убеждаваше, че не трябва да ползваме примера на колхозите в Съветският съюз. Нашият досегашен опит бил по-добър, защото се ползвал доброволният начин на коопериране, като се заплаща и процент рента за вложената от ~~всеки~~ участуващ в кооперацията земя.

Всички тези нови стопанства ни чакаха да завършим и да им помагаме като специалисти. лично за мен и ~~на~~ ^{нин} ните ми средства се изчерпвала, а и родителите ми не бяха в състояние да ми помогат.

През април, заедно с В. Грозев взехме с четворки изпитите по: "Лозарство" при проф. Ат. Попов и по "Еволюция на природа" при проф. Д. Костов.

От 30 април до 10 май в София гостува майка ми, която ми костчува доста загубено време. С кака Желка следваше да я развеждаме по роднините, а на Великден с Марин я водиме на тържественна литургия в църквата "Ал. Невски". Посетихме и братовчеда на майка ми, Кирил Киряков, - агроном, работещ в институ-

та по растениевъдство в София. По това време, разбрах от майка си, че брат ми работел като домакин в някаква нова строителна организация в Стара Загора.

На 15 май успях да взема и изпита по "Градинарство" с четворка. Вече можех да насоча вниманието си към изпитите от последната година. Бях обаче отново определен да бъда бригадир през лятото, но по искане на М-во на земеделието, всички абсолвенти-агрономи бяхме освободени.

От тази пролет В.Грозев ме свърза с група колеги, негови приятели. От месец май започнахме колективно да готовим изпитите си, защото всички бяха челници във випуска. Заедно бяхме отначало ние двамата с В.Грозев, Иван Славков/Ванката/, от с. Карабаш, Врачанско; Цеко Христов от с. Кален, Врачанско; и Иван Диков от с. Краево, Ботевградско. Преди самата сесия към групата се включиха: Антон Н.Христев/Генади Дамянич/ от гр. Свиленград и Петър Митров от с.Черкаски, Берковско. Само при някои изпити временно участваха: Ганчо К.Марков от с.Лясково Старозагорско; Драган Димитров от с.Грозден, Карнобатско; Величко Йнакиев от Великотърновска и Господин Грозев от с. Сърнево, Старозагорско. До дипломирането ни групата се съ храни в първоначалният си състав от седем души.

По предложение на Ванката, който посещаваше и моята квартира и познаваше "Мамаджите", се обявихме за филиал на МАМ в агрономическият факултет, а аз като член на ЦК на МАМ бях обявен за ръководител на филиала. Имах и най-добри записи за изпитите. Ванката беше избран за политически секретар, а Ванката за зам. Председател, организационен секретар Цеко Христов. Иван Диков беше обявен за завеждащ снабдяването, а Петър Митров за културно-просветник. Покъсно Ганчо Мраков беше обявен за завеждащ охраната ни. На Ванката беше възло-

жено по негово предложение да отговаря и за връзката с колежите. Само Антон Христев, често нарушащ реда в групата беше обявен за "вечен" кандидат член на МАМ и без длъжност. Изборното ни заседание беше придрожени с много "твърдески" дискуси, смях и закачки. При заниманието ни обаче, винаги се спазваше много строг ред под мое ръководство, подкрепяно винаги от Васката, Ванката и Цеко. Четиримата, заедно с Иван Диков бяхме ~~винаги~~ постоянното и единно ядро. Само П. Митров си позволяваше понякога да ни опонира. Най-добрият ни певец и веселяк беше Антон Христев. През последните един-два месеца, винаги бяхме заедно на лекции и в столовата. Учехме заедно от 19 до 22 часа вечер, както и в събота и неделя. Ползвахме предимно квартирата на Васката. През сесията, заедно се явявахме на повечето от изпитите си, с редки изключения. Подготвяхме ~~се~~ се по моята система и записи. На тези сбирки, аз установих, че мога да раздвоювам вниманието си и имам силна зрителна памет.

Моята система, "издиша" понякога само на странични единични въпроси. Обикновенно при заниманието ни, аз четях от записките си или учебника, след което разисквахме по водените от всеки бележки. От групата, с много добра памет бяха: Ванката, Васката и Цеко, а най-добър "кълвач" Антон Христев. При дискуции и преговори на въпросите, ние с Ванката заехме най-~~много~~. Така се представяхме и на изпитите. През май и юни всички във нашият факултет знаеха за нашата "МАМ-ска" група. След всеки изпит в двора на факултет се чуваше нашият "МАМ"-ски химни шлагер.

Когато ни питаха, какво е "МАМ", ние отговаряхме, че е наша тайна". Само понякога в неделя участвувах в "джамбуретата", организирани от Марин в нашата квартира. На тях Христо Пеев довеждаше сестра си Анчето, която доставяше харесвания. Не смятах обаче да се обвързвам с момичета, докато не се дипломирам.

Първият колективен изпит групата ~~33~~ ема на 20 май по "Овцевъдство" при проф. Р. Балевска". На 23 май се явихме по "Свииневъдство" при доц. П. Иванов. И двата изпита бяха успешни за всички. След това от 25 май до 3 юни, всички участвувахме в екскурзията организирана от факултета със средства от М-во на земеделието. Бяха две такива групи от по 80 души, като едната беше по животновъдното направление, а другата по растениевъдното. Ние бяхме с тая по животновъдното направление на обектите. Само Антон Христев не участва. Пътувахме в отделен специален вагон, като ние "мамаджите": Ст. Ножчев, Ив. Славков, В. Грозев, Ц. Христов, Ив. Диков и П. Митров, а от гара Роман и Г. Марков бяхме в отделно купе. Последният се беше оженил и беше в с. Караш, Врачанско, откъдето се присъедини към нас. По предложение на Васката, в купето беше допусната само колежката Иванка от Пазарджишко, за да поддържа чистотата в купето.

Останалите "мамаджии"! Др. Димитров и В. Янакиев бяха в съседното купе. От студентите, отговорник на цялата екскурзионна група беше Иван Славков, а ни водеше доцент П. Иванов. Последният беше в първото купе на вагона, властта в ръководството на групата беше в "наши" ръце чрез Васката. Още с потеглянето организирахме забавна програма, каквиго и след това винаги провеждахме, когато пътувахме в вагона. Пред нашето купе винаги имаше натрупани колеги/сейрджии/ и често Г. Марков беше принуден да поддържа редът. Винаги започвахме забавната програма с химна и шлагера на "МАМ". Песента "Самота" беше шлагерът ни, на която ще предам съдържанието:

Поисках аз да те забравя, уви сърцето ме боли,

Че ти ми беше първа обич и последна ще ми бъдеш ти/2/.

За мен обич вече няма, за мене рози не цъвтят,

за мене ~~Славеят~~ не пее, за мене любовта не грей/2/.

А как е тежко в живота, без вяра, ласки и любов,

Прости не мога да те мразя, по тебе страдам и мълча /2/.

И някой ден ти в живота, другарка ти ще подриш,

Другарка лесно ще намериш, другарка, но не и душа. /2/

Напролет розите цъвтяха, и Славей пееше до нас ас

Ний любихме се безпределно и целувахме се до захлас. /2/

На есен Славеят отлита и ти отиде надалеч,

И аз останах сам самотен, с еднички спомени по теб. /2/

Краткият текст на химна на "МАМ" беше следният:

" Ний Мамаджии славни сме, на ХХ-ия век,

И всички единни сме, да вървим напред.

И чуем ли ний, где има МАМ,

Бързо готови сме, да идем там."

Заради текста на нашият шлагер, доста от колежките ни си-
тата за самотници. Това се подкрепаше и от становището ни, че
всяка тряна връзка с момичета ^{води} до "мамосването" ни от тях,
което можеше да доведе до разделянето ни от групата и провали
в изпитите. Само след приключване следването е най-правилно
да мислим за създаване на семейство.

Пеехме и други песни, като през цялата екскурзия се ста-
раехме при нас да бъде забавно и весело.

Най-напред вагона ни беше гариран на спирката до ДЗС "Кле-
ментина" край гр. Плевен, по разклона на линията от гара Ясен
за Сомовит. Посрещнати от колегите в стопанството, ^{първо} напред
ни заведоха при конете си. Бяха известни и в чужбина с англо-
арабските/гидраните/ ^иконе и ^{тигър} породата нониус. Демонстрираха
ни в движение и с двуколки. Останалите ферми с овце, свине и
крави бяха на по-представено ниво. Материалната им база беше
много добра, имаха голямо общежитие, столова и жилищни сгради.

След богата вечеря нощувахме в общежитието им. След също

богата закуска ни изпратиха на спирката и от там с вагона отидохме на гара Плевен. В града до 14 часа разгледахме историческите му забележителности. След това с вагона ни оставиха на спирката в село Згалево, където разгледахме ТКЗС-то, основано през 1939 година. Масовизирано, тогава беше едно от най-добрите в страната. За пръв път видяхме големи ниви с изкласили пшеници и ечемици, вълнуващи се като морски вълни. Посетихме и стопанският им двор, а вечерта до мъркване играхме футбол с младежите от селото. Късно през нощта потеглихме за гр Шумен, където осъмнахме на гарата, гарирани на глух коловоз.

От ДЗС "Кабиюк" дойдоха да ни извозят с четири камиона. Стопанството съществува^{ше} от преди Освобождението ни от турското робство и е известно^{да} в чужбина със чистокръвните си арабски коне. При предвиждането си до него, преминахме между големите му блокове с изкласили посеви,^и огромни зелени ливади и пасища из които пасяха стада коне и овце. Наблюдавайки тази красива панорама, чувствувах задоволство от избраната агрономска професия. Веднага ни отведоха в столовата на обилна закуска. Въобще за ДЗС-тата не се отнасяше купонната система за хранителните продукти, макар да имаха задължителни държавни доставки.

И в "Кабиюк" най-много време отделихме, за да се запознаем със чистокръвните арабски потомци на жребците: Паганини, Конту^р и Бебе. След това ходихме да видим внесените^и наскоро от Съветския съюз стадо каракулски овце. С тях има^и съхранена снимка.

Вечерта на 28 май, след богата вечеря нощувахме в общежитието им. В него Г. Марков намери стари познати от 1943/44 година, когато като политзатворник е работил известно време в стопанството. Сутринта, отново след обилна закуска бяхме извозени с камиони до с. Мадара, където посетихме и разгледахме Мадарския конник. На гарата в Мадара ни чакаше нашият вагон и с него по-

Теглихме за гр. Варна, като във вагона колегите от "Кабиок" ни бяха заредили с достатъчно суха храна. Във Варна бяхме към 17 часа след обед и настанени в няколко хотела. Бях за пръв път в нашата морска столица, която много ми хареса. С градките автобуси отдохме до летовището "Св. Константин". Понеже никой не носеше плувки, ние от "мамската" група се къпахме чисто голи в морето, като колежките ни наблюдава от разстояние. За пръв път се кърех в море. Забелязах, че в него се плува по-леко, отколкото в речни води. Късно вечерта се завърнахме в хотела.

На следващият ден /29 май/ сутринта, с корабче по морето ходихме до гр. Балчик, в двореца и парка с тропически растения, някои собственост на кралицата на Румъния. От гр. Балчик с камииони ни извозиха до ДЗС "Ст. Караджа". То беше ново и не още добре организирано държавно стопанство. И в него ни посрещнаха и нахраниха много добре. Даже, ние "мамаджиите" се запасихме с храна за из път. Към 18 часа, със същото корабче се завърнахме във Варна, като пътувахме заедно с група ученички от село-стопанския техникум в гр. Карнобат. По време на пътуването В. Грозев успя да запише на всички ученички адресите, за което пред всички го обявихме за "Герой на МАМ", както и правото да ползва адресите на най-хубавите от тях. След кратка почивка в хотела, с друго корабче отдохме да вечеряме в ресторант на брега "Галата". Там на нашата маса седна доцент П. Иванов, който поиска да го приемем за член на "МАМ", като му посочихме нашите изисквания. Отказахме му, защото не притежава нуждните качества, без да му ги обясним. Прекарахме една забавна вечер.

На 30/май отново целият ден бяхме във Варна и по плажовете му. Едва в 21,30 часа с нашият вагон потеглихме за гр. Русе.

За да забавляваме колегите, проведохме научна конференция на тема: "Ролята на жената за провалянето на мъжа". Доклада изнес-

сах аз, като за пример посочих няколко такива отклонения с ко-
лажки на Ив. Славков. По доклада се изказаха и няколко от "ма-
маджите" посочвайки и други нарушения на Банката. Тогава П.
Митров поиска веднага той да бъде осъден, защото нарушенията
му се виждали от червилото по устните му и една от неговите
бузи. Банката се оправдаваше, че боята е от червеното му одеал-
ло. Оправданието не беше прието. Тогава Вакката предложи той
да бъде снет за 34 часа като "политически секретар", защото се
оказал голям "демагог". Предложението му беше прието и той бе-
ше осъден. Това "театро" събра в купето почти всички колеги
и Г. Марков се налагаше често да въвежда ред в коридора пред
него. След произнасяне присъдата, групата обяви, че ще спи.

Бяхме заспали дълбоко, когато В. Грозев ни събуди и обяви
ревога. Наблизавали сме гара Самоков, най-близката до родното
му село Кара Михал, Исперихско. Бързо събудихме целият вагон
като обявихме, че се очаква голямо извънредно събитие. Когато
навлизахме в гарата, вече всички колеги бяха по прозорците на
вагона. След като влакът спря, всички "мамаджии" слязохме на пе-
рона. Там изпълнихме химна на "МАМ" и отслужихме кратка тър-
жественна литургия. Вакката и декламира кратко свое стихотво-
рение за родното си село. След това се надуши като мюхамеда-
нин и три пъти целуна родната земя. Беше 2,30 часа през нощ-
та, но това "театро" събра всички хора на гарата.

На 31 май сутринта, бяхме гарирани на спирката пред "Опит-
ната станция - Образцов чифлик", южно от гр. Русе. Това беше
най-старото стопанство в страната и с първата наша земеделс-
ка гимназия. Бяхме посрещнати от специалисти и учители, които
ни запознаха със селекционната работа по зърнените култури
в Опитната станция, както и с дейността на училището. Ношувах-
ме в общежитието, където прекарахме една приятна вечер с гру-

па ученички, екскурзиатки от земеделският техникум в гр.Хасково. На следващият ден/1 юни/, през целият ден бях^{MC} в гр.Русе. На ул."Св.Светих" № 13 посетих фронтовият си другар Кирил Паскалев, с когото бях в Золенау, Австрия. Работеше в Български речен флот. Заедно с Г.Марков ходихме и до домът на Иван Самунев/Ножара/, партизанин от Стара Загора, който работеше в МВР-гр.Русе. Той отсъствуваше от града, но бяхме посрещнати от съпругата му.

Вечерта в 23 часа потеглихме за гр.Враца. По време на пътуването ние "мамаджиите" кротувахме, защото бяхме уморени.

На 2 юни към 10 часа пристигнахме във Враца и веднага отидохме ~~на тържествата~~ в центъра на града, във връзка тържествата по повод гибелта на Хр.Ботев на връх Вола. След това посетихме ДЗС-то северно от града. Там бяхме заедно с екскурзиятки от полу-висшият земеделски институт-гр.Пазарджик, с които беше и Анчето, сестрата на Христо Пеев. Прекарахме отново една забавна вечер. На следващата сутрин се запознахме с дейността на ДЗС-то и в 13 часа потеглихме за София. Ние "мамаджиите" изнесохме прощален концерт-забава. Към 18 часа на Софийската гара вечеряхме в ресторант и след като си поделихме събраната суха храна, се преснахме по квартирите си.

На 4 юни отново започнаха сбирките ни, за да продължим подготовката и явяването на изпитите. Започнахме с "Научната философия" при проф. С.Гановски, тогава зам.Министър на външните работи. Вече имахме известна подготовка и познания по марксизма от изпита по "Земеделска икономика" при проф. П.Кунин.

Учейки и по учебника на проф. Я.Молов, ние правехме известни сравнения между дребното и уедрено земеделие при условията на пазарната икономика, сравнявайки го с това, което беше в Съветският съюз. Често спорехме за възможностите на частно

капиталистическото земеделие, в сравнение с това при държавно-плановото такова. Противоречия имахме и по ролята на личността в историята. Лекциите на проф. С. Гановски, тогава не винаги ни удовлетворяваха. Повечето от нас не приемаха Сталин, като всестранно развита личност, имаш право да решава най-правилно проблемите на една огромна страна като Съветският съюз, съставена от много и на различно икономическо ниво на развитие републики.

Такъв всеобхватен гений не приемахме, че може да съществува.

Изхождайки от бързото развитие на науката и техническият прогрес, за нас беше ясно, че времето на гениите-энциклопедисти отдавна е минало. Гениален за нас беше само човек с обусловенна наследственна склонност/хоби/ като в дадена доста ограничена област/направление/ на науката. Като ученици в гимназията и цар Борис III често ни се представяше, като най-умният и гениален Обединител на нацията. В същото време, той одобряваше с подпистът си смъртните присъди на много учени и способни българи, както и Сталин през периода 1937-39 година в Съветският съюз.

На лекциите питахме проф. С. Гановски, защо прекалено се възвеличава Stalin, което доста пречи за разпространение на социалистическите идеи извън Съветският съюз. Професора ни обясняваше, че това било необходимо, поради ниското културно ниво на отделните страни в Съветския съюз, за да се заменят старите култове на тяхните царе, църковни и държавни ръководители. Това се налагало само на този етап от строителството на социализма.

Тези обяснения обаче не ни удовлетворяваха.

Много спорове възникваха по проблема на съотношението пр заплащането на умственият и физически труд при бъдещото социалистическо общество. Умуваше се тогава между 5 : 1 и 3 : 1 за да се стимулира стремежа към учението и професионализма.

Ние бяхме за 3 : 1, защото социално-справедливото общество

изискава високо производителен и ефективен труд. Това може да се осъществява от високо квалифицирани кадри, които да могат да ползват и внедряват в производството постоянно най-новите постижения на науката и техническия прогрес. Само така за всички хора ще може да се осигури пълното задоволяване на материалните им потребности, а след това и културните такива.

Само чрез превъзпитанието, вярата в социалистическите идеи и "хобито" на отделните хора, няма да може да се изгради социално-справедливо общество. Смущаваше ни много факта, че съществуват много изостанали в развитието си народи, като аборигени те и други. Какво общество при тях ще се изгражда? Вълнуваха ни и различията в характера на труда при селяните и промишлените работници, обслужващия персонал, административните чиновници, специалистите, учените и останалите. Как ще могат да бъдат превъзпитани хората с престъпни наклонности, шмекерите, мързеливците, бюрократите и други. Използването на силови методи ограничава демократичните свободи и правата на отделните личности. Проф. С. Гановски ни изтъкваше ролята на колектива и честата смяна на ръководителите, като на всеки се определят точно правата и задълженията. Много спорове възникваха след посещението в Блед на Г. Димитров, по създаването на Балканска Федерация. Не бяхме съгласни с Правителството да признае съществуването на "македонска нация" и българите от Пиринския край да се пишат в паспортите си "македонци". Не трябва ли по-силата на тази логика, като потомци на старите траки, и ние от южна Тракия да се пишем "тракийци". Моят добър приятел от гр. Неврокоп-Георги Гелемеров, член на БРП/к, си спомня как болезнено изживяваше това. Бяхме убедени, че в една Балканска Федерация, сърбите ще изиграят ръководеща роля, както в тогавашна Югославия.

Не бяхме убедени от необходимостта на пролетарската диктатура, особено след вземането на властта и при изгражда^{не} социалистическото общество. Някои от нас я приемаха само до вземане на властта и укрепването ѝ. След това, партията на работническата класа и нейната "върхушка" ще се превърне в привилегирована прослойка, стремяща се да запази ръководното си положение. По този начин, след свалн^{ето} на капиталистическата "олигархия", постепенно ще се създаде социалистическа такава.

Проф. Гановски отхвърляше такава възможност. Социалистическа държава, чрез демократичните си методи на управление, изборност и честата сменяемост на ръководните кадри в държавата и Партията правело невъзможно създаване на нова "олигархия". Въобще при подготовката на изпита по "Научна философия", възникваха доста проблемни спорове. Същевременно, възможни провеждан^ите мероприятия на Правителството на ОФ, съществуващите различия между бедни и богати, между умственния и физически труд и прочие, продължаваха да съществуват. Процесора го свързваше като последствия от войната. С въвеждането на безплатно образование, здравеопазване, еднакви условия на почивка и отдих, подобряване условията на труд, по-ранно и с по-високи заплащан^и пенсиониране за физическите работници и други, различията постепенно ще изчезнат.

Като студенти-агрономи се интересувахме и за бъдещето ни като специалисти, особено в селското стопанство.

От "мамската" група само П. Митров се проявяваше като "кариерист". Той смяташе, че ние първенците на випуска следвало с предимство да ни изпратят на работа в научните институти, М-во на земеделието, за асистенти в Агрономическия факултет и проче, където щели да сме най-полезни. Критикувайки го за това, той ни заяви: "Чудя Ви се на акъла! Аз познавам

добре живота на село. Там ще се похабим и загубим като специалисти. Много години са необходими, за да се изравни живота на село, с този в града." Опонариахме му, като посочихме за пример нашите "възрожденци" от преди Освобождението и дейността на първите социалистически дейци, в нашата страна.

Първите признания на разпад в "мамската" група започнаха след женитбата на Г.Марков и връзките на Ц.Христов с една акушерка. Цеко поиска разрешение да се ожени, преди дипломирането си. Ние приемме, но след като вземе последните си изпити. Скоро поиска такова разрешение и Ив.Славков. Това ни изненада, защото той беше най-големият противник на женитбата преди дипломирането ни. И на него не разрешихме, като на Цеко.

По това време на два пъти идва в София баща ми, като директор на Гипсовата фабрика в Раднево. Той идва при прекият си началник Раденко Видински. С баща си посетихме математика-астроном Никола Бонев, мой чичо и син на сестрата на дядо ми Стефан. В София идва и вуйчо Кольо, като директор на завод "Червено знаме" в Стара Загора. Бях с него, когато посетихме Георги Чанков, секретар по промишлеността на ЦК на БРП/к. Заедно с вуйчо навремето бяха работили във фабрика "Вълкар"-Ст-Загора. Впечатли ме скромният му кабинет.

На 26 юни цял ден чакахме проф. С.Гановски, за да се явим на изпит. Едва след обед ни съобщиха, че е на важно заседание в Министерският съвет и следвало да се явим на изпита на 27 юни. Тогава седемте "мамаджии" си направихме снимка до паметника на "Цар Освободител". На нея сме: Ан.Христов, Ив.Диков, В.Грозев, Ив.Славков, П.Митров, Ст.Ножчев и Ц.Христов. Същият ден беше обявено решението на Коминформбюро за разкола с Титова Югославия. На следващия ден всички взехме изпита, като само двамата със Славков получихме петици/отличен/. Както ме из-

питваше професора, внезапно ме попита от какво семейство произхождам. Отговорих му: "От семейство на селски учители." Той веднага каза: Веднага разбирах. Чувствува се!".

В самият край на сесията се явих на изпита по: "Организация на земеделското производство, таксация и книговодство", при проф. К. Калчев. Въпреки добрите ми отговори ми писа тройка.

Изглежда обичаше да му се осукава с много приказки.

Всеки от "мамската" група, започна да се явява самостоятелно на оставащите изпити.

На изпита по френски език се явихме с колегата Стефанов, който беше от Асеновградкият край. След два дни безплодно обикаляне в Филологическият факултет, на третият ден успяхме да се явим и го вземем с тройки. Бях близо до петицата, когато един от членовете на комисията не попита един неправилен глагол, който не бях срещал и не го знаех.

До дипломирането ми оставаха още четири изпита.

На 4 юли ходих на една международна футболна среща, след която се завърнах в Стара Загора. В София остана само П. Митров, поел задължението да ни информира за възможността да се явим на оставащите ни изпити, преди септемврийската сесия.

Веднага отидох в Раднево в Гипсовата фабрика при родителите си. Работих 20 дни на мелачките за препечен гипс, заедно със съученика си Райко Алтабанов, съкратен като офицер. Работата ни беше доста прашна, шумна и тежка. Прекратих да работя след като получих писмо от П. Митров, че ме е записал за изпит по "Частно земеделие" при проф. Ат. Попов. До 9 август учих усилено и на 10 август отидох в София. На 12 август се явих на този изпит и го взех с четворка.

Марин продължаваше да работи, но от 25 август щеше да е в домашен отпуск, който ще прекара в Карлово. Уговорихме се